

Dagens Næringsliv

En fri dagsavis

6 · Mandag 18. juni 1990

Dagens Næringsliv

Flyttestrøm?

Innvandringspolitikk og inntektspolitikk, begge problemstillingene er aktuelle ved utsiktene til et felles arbeidsmarked i et fremtidig EØS — eller om det blir et 18-lands EF. Når rasister og anti-rasister slåss på tørre nevene og Stortinget fordømmer at noen får mer lønnsstillegg enn andre, ser vi at spørsmålene også vekker følelser.

Norge hadde ved siste årsskifte rundt 140 000 utenlandske statsborgere. Vel en fjerdedel kommer fra de øvrige nordiske land. Knapt en femtedel kommer fra EF-landene utenom Danmark. 35 prosent av utlendingene kommer fra afrikanske og asiatiske land. Vi har i årevis praktisert en innvandringsstopp, som har begrenset arbeidsinnvandringen hit. Flyktninger og asylsøkere preger i større grad vårt forhold til utlendinger.

Vi tror det kan være på høy tid å vurdere innvandringsstoppen påny. Den svarer dårlig til de forpliktelse vi bør påta oss, når vi selv ønsker en sterkere integrasjon med våre handelspartnere. Det vil også gi oss et mer naturlig forhold til utlendinger. I revidert nasjonalbudsjett har Regjeringen foretatt noen beregninger av virkningene av norsk deltagelse i et vesteuropeisk arbeidsmarked. Dette står i vedlegget om virkningene av en EF-tilpasning, som pussig nok ikke er et «politisk dokument».

Det er i alle fall mye interessant i dokumentet. Når det sies eksplisitt at det ikke er «politisk», får vi anta at det betyr at det gir en riktig og likefrem beskrivelse. Slik regjeringspartiene ser på EF, antar vi at de ikke kan bli enige om hvordan virkeligheten skal beskrives. Derfor fremstilles den upolitisk.

I vedlegget konkluderes det med at det er usikkert hvordan faktorer som skatt, lønnsforhold, regler for ledighetstrygd, tallet på ledige stillinger og den registrerte ledighet vil påvirke mobiliteten av arbeidskraft mellom Norge og EF ved et felles arbeidsmarked. Man tror ikke det vil bli betydelige flyttestrømmer. Og så skriver Regjeringen det som særlig er interessant på bakgrunn av stortingsdebatten om lønnsstillegg:

«Det kan ikke utelukkes at det forhold at inntektsfordelingen i Norge er jevnere enn i EF, kan føre til en viss utflytting av arbeidstagerer med høye kvalifikasjoner og innflytting av arbeidstagerer med lave kvalifikasjoner».

Velger vi markedet eller rullegardinen?

Oljesøl

Etterhvert begynner det å se ut som et velregissert opplegg fra miljøaktivister: Alaska, norskekysten, Texas og nå sist helg, Hellas. Det begynner å bli mange som får nærkontakt med oljesøl. Så mange at Bellona og lignende organisasjoner snart kan droppe problemet. Det er nok av andre som begynner å bli sterkt engasjert. Sempelthen fordi de har følt problemet på kroppen.

Det er naivt å tro at vi kan finne frem til systemer for olje-produksjon og -frakt som er 100 prosent sikre; systemer hvor ulykker simpelthen ikke kan forekomme. Et element av risiko ligger i så godt som all aktivitet. Det betyr imidlertid ikke at ulykker og uhell skal aksepteres uten forbehold. Det må være mulig å redusere både antall og omfang i forhold til dagens nivå. Arbeidet med å finne frem til sikrere skipstyper, bedre sikkerhetsrutiner og grundigere opplæring må ikke bare fortsette, men også intensiveres.

Ulykkene har også gitt sitt tydelige signal om at hverken beredskapen eller metodene for å samle opp olje er gode nok. Også her er det store utfordringer i de nærmeste år.

Ansvar påhviler rederier, classeselskaper, assuranceselskaper, kontrollmyndigheter, bevilgende og lovgivende myndigheter. Alle kan, og må, medvirke for å unngå miljøkatastrofer av det omfang vi har sett de siste årene.

EGNE MENINGER: Ytringsfriheten er uløselig knyttet til privat eiendomsrett og privat foretagsomhet, skriver Ole-Jacob Hoff. Bildet viser Oslo-journalistene som selger sin egen avis under streik/lockout'en.

SCAN FOTO/JOHN STENERSEN

Når Elefantene Danser

■ Signert

Av OLE-JACOB HOFF

I 1780 sa Samuel Johnson: «Enhver mann har rett til å si sannheten slik han ser den, og enhver annen mann har rett til å dra til ham når han gjør det.»

I 1920 svarte Lenin: «Hvorfor skulle noe menneske tillates å kjøpe en trykkpresse, og spre ondskinnede meninger om regjeringen?» Og i 1924 erklærte Grunnloven i Sovjet: «Staten avskaffer pressens avhengighet av kapitalismen, og stiller alle tekniske og materielle midler til å utgi aviser, blader, bøker og alle andre trykksaker til rådighet for arbeiderklassen.» I klar-tekst: staten beslagla ethvert produksjonsmiddel for det trykte ord. Dermed forsvant all ytringsfrihet på de kanter i 80 år, inntil glasnost dukket opp.

I 1925 skrev Wall Street Journal på lederplass et tilsvarende til Lenin: «En avis er et privat foretagende som ikke skylder publikum noe som helst. Publikum skjenker på sin side pressen intet frikort og ingen privilegier. En avis berøres ikke av offentlige hensyn. Den tilhører sin eier, som selger sitt produkt på egen risiko, og ingen andres.»

I 1990 — på NRK/TV forleden — spurte en av de ansvarlige for «Nye Rogaland» ironisk: «Er pressfriheten bare frihet for pressens eiere?» Svaret er ja, det er dens kjerne, den Lenin tok på kornet. Det var nettopp svaret journalistene rungende ga da de begynte å utgi sine egne aviser. Man kan like det eller ei, men ytringsfriheten er uløselig knyttet til privat eiendomsrett — og privat foretagsomhet.

Om pressefrihet tales mye svulstig. I praksis betyr den at enhver som vil, har rett til å leie eller eie midlene til å utgi og spre trykt skrift. Derfor er det avgjørende at denne retten ikke blir monopolisert, sosialisert eller kartellisert. Den er ytringsfrihetens materielle betingelse, forutsetningen for å si sannheten slik man ser den, som Samuel Johnson uttrykte det. Eller for å spre ondskinnede meninger om regjeringen, slik Lenin så det.

Med ovenstående kronologi som bakgrunn kan pressekonflikten bli en nyttig lærepenge. Den var klart nok de kollektive elefanters verk, og de hadde liten ømhet for ytringsfrihetens kår, tross forblommende forsikringer om det motsatte.

Tilsynelatende var det Lille Jumbo, Norsk Journalistlag, som modig hevdet sin fane mot Store Jumbo, Avisenes Arbeidsgiverforening/NHO/LO. (Hvorvidt de reelle partene — den enkelte journalist og den enkelte avis — egentlig hadde mage for konflikten forble uklart for utenforstående.) Store Jumbo Hågensen i LO benektet ikke Lille Jumbos eller «den enkelte organisasjons selvstendige rett til forhandlinger og konflikter», men hevet sin fane — «det store flertalls rett til å gjennomføre et tariffoppgjør ut fra overordnede målsetninger som tjener samfunnet på den andre siden.»

Det høres smukt? Bare inntil man betenker at det er Store Jumbo som tolker «det store flertalls rett». Og til man oppdager at de «overordnede målsetninger som tjener samfunnet» går ut på faglige forutsetninger. Denne nivelleringsprofilen er ikke hva de fleste bedrifter i Norge er tjent med; der er

utjamningen gått så langt at den virker produktivitetshemmende. Og slett ikke er avisene tjent med det. Der er forholdet brutalt sagt at de dårlige ofte tjener fortreffelig mens de gode tjener middeimådig.

Akkurat å rette på dette var imidlertid ikke NJs linje (like lite som det var AAs). Også NJ ville utjamne lønningene bort fra en markedsbestemt lønnsstruktur. Hverken forhandlingene eller streiken handlet om de to ting som teller: bedriftens lønnssevne, og markedet for journalistenes arbeidskraft.

I stedet ble pressekonflikten en ekshibisjonistisk dans av de kollektive elefantene; de tødde seg som makta gjerne gjør. Først ved at NJ brukte sin kartellmakt (ja, en fagforening er et kartell) til å nedlegge enkelte aviser, dernest at AA brukte sin til å lockout'e alle jobbene, og så at NJ selv startet aviser. Til slutt toppen — at AA forsøkte å stanse dem ved hjelp av de andre kartellene på området, trykkerier og papir. Slik sett fortonet konflikten seg som selvpinsel i slow motion. Ikke for organisasjonsgenerallene på begge sider, men for fotfolket, for den enkelte journalist og den enkelte avis.

Hverken de eller det frie ord er tjent med å bli hersert med av kartellene på den måten. Men streiken vil være en nyttig lærepenge, hvis man husker at elefanter er farlige. Enten de kjemper eller elsker med hverandre risikerer vi andre å tråkkes flate.

Ole J. Hoff